

แนวคิดเรื่องความเสมอภาคในสังคมไทย กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่

วันวาร จันุ

เมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๑ ประเทศไทยได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งเป็นฉบับที่มาจากผลผลิตทางความคิดของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ส.ส.ร.) ถือได้ว่ามาจากประชาชนตามวิถีทางประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นมิติใหม่ในทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ของสังคม ไม่ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็น เสนอแนะหรือวิพากษ์วิจารณ์ ถึงกับมีการกล่าวถึงรัฐธรรมนูญฉบับนี้ว่า “รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน” จากการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด เมื่อ

เปรียบเทียบกับฉบับอื่นๆ ที่ประกาศใช้มาแล้วในประเทศไทย

สาระสำคัญในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้มีประเด็นที่น่าสนใจอยู่หลายประการ ซึ่งเป็นผลจากการรวมเอา **มโนทัศน์** (Concept) ต่างๆ ในทางปรัชญาเอาไว้ เพื่อก่อให้เกิดกฎเกณฑ์ที่จะส่งผลให้สังคมมีความสงบสุขและเกิด **ยุติธรรม** (Justice) มากที่สุด มโนทัศน์ต่างๆ เหล่านี้ ได้แก่ เรื่องของ **สิทธิ** (Right) **เสรีภาพ** (Freedom) **ความเสมอภาค** (Equality) เป็นต้น ซึ่งแน่นอนรัฐธรรมนูญที่อ้างได้ว่า “ดี” นั้นจะต้องให้ความยุติธรรมต่อสังคมได้นั่นเอง

* อาจารย์ประจำกลุ่มวิชาปรัชญาและตรรกศาสตร์ หมวดศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยบูรพาวิทยาเขตจันทบุรี : อ.ม. (ปรัชญา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มโนทัศน์ ข้างต้น แท้จริงแล้วมีความสัมพันธ์ต่อกัน แต่เพื่อให้เกิดความชัดเจนและความเข้าใจตรงกัน จึงขอวิเคราะห์มโนทัศน์เรื่องความเสมอภาคในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ว่าจะมีมโนทัศน์เรื่องความเสมอภาคอย่างไร และภายใต้ความเสมอภาคดังกล่าว จะทำให้สังคมไทยมีลักษณะทางสังคมเป็นอย่างไรในอนาคต

ฌอง ฌาค รูสโซ (ค.ศ. ๑๗๑๒-๑๗๗๘) ปรารถนาเมธีทางการเมือง ชาวฝรั่งเศส ได้วิเคราะห์ถึงลักษณะความไม่เท่าเทียมกันไว้ว่า

"ข้าพเจ้าเล็งเห็นความไม่เท่าเทียม (ไม่เสมอภาค) ในหมู่มนุษย์อยู่สองแบบ แบบแรก คือ ความไม่เท่าเทียมกันตามธรรมชาติ ได้แก่ ความแตกต่างทางด้านอายุ สุขภาพ พละกำลัง ความฉลาดและจิตใจ แบบที่สอง คือ ความไม่เท่าเทียมกันตามประเพณี หรือทางการเมืองซึ่งเกิดจากข้อตกลง หรือความยินยอมพร้อมใจกันของคนในสังคม ได้แก่ การที่(บาง)คนมีอภิสิทธิ์เหนือผู้อื่น เช่น ร่ำรวยกว่า เป็นที่ยกย่องนับถือมากกว่า มีอำนาจมากกว่าและสั่งให้ผู้อื่นเชื่อฟังได้"^(๑)

แนวคิดเรื่องความเสมอภาค ทางปรัชญาสังคม จะมีความหมายในลักษณะดังนี้

คือ

๑. ความเสมอภาคที่จะได้รับการปกป้องสิทธิและเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน (Equality of Right and Liberty)

๒. ความเสมอภาคที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันจากรัฐ ในฐานะที่เป็นพลเมือง (Equality of Citizenship)

๓. ความเสมอภาคทางโอกาส (Equality of Opportunity)

๔. ความเสมอภาคระหว่างบุคคล (Equality of Persons)^(๒)

ความเสมอภาคในความหมายแรกนั้น คือ ความเสมอภาคในการได้รับการปกป้องสิทธิและเสรีภาพ เป็นความเสมอภาคที่ตั้งอยู่บนความเชื่อว่ามนุษย์เกิดมามีสิทธิและเสรีภาพเหมือนกัน เป็นสิ่งที่ติดตัวมากับมนุษย์โดยธรรมชาติ หากมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคม มนุษย์ควรจะได้รับ ความปกป้องสิทธิและเสรีภาพนั้น และจะต้องมีความเสมอภาคกัน (เพราะสิทธิและเสรีภาพมีเหมือนกัน) ไม่สามารถเลือกปฏิบัติได้

ความเสมอภาคในความหมายที่สอง เป็นความเสมอภาคที่จะได้รับการปฏิบัติจากรัฐ

^(๑) ปัญญา บริสุทธี, *วรรณกรรมเชิงปรัชญาของฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘* กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙, หน้า ๑๒๒.

^(๒) สมภาร พรหมทา, *ปรัชญาสังคมและการเมือง* กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘,

หน้า ๑๓๕. อ้างอิงมาจาก Williams, Bernard A.O. "The Ideal Of Equality" *Philosophy, Politics and Society*, Series II, Eds. Peter Laslett and W.G. Runciman Blackwell, 1972, PP. 110-131.

ในฐานะพลเมือง เป็นความหมายที่เป็นผลมาจากความเสมอภาคในความหมายแรก แต่หากสังคมได้พัฒนามาเป็นรัฐ มีรูปแบบการปกครองมนุษย์ได้มีสถานภาพเพิ่มขึ้น นั่นคือ การเป็นพลเมืองของรัฐนั้นๆ รัฐจึงต้องมีหน้าที่ในการปฏิบัติต่อพลเมือง ภายใต้กฎหมายของรัฐอย่างเสมอภาคกัน และภายใต้กฎหมายดังกล่าวในรัฐสมัยใหม่ กฎหมายที่สำคัญที่สุด ก็คือกฎหมายที่เป็นแม่บทให้กับกฎหมายอื่นๆ ซึ่งเราเรียกกันโดยทั่วไปว่า **กฎหมายรัฐธรรมนูญ**

ความเสมอภาคในความหมายที่สาม ซึ่งเป็นความเสมอภาคในเรื่องของโอกาส เป็นความเสมอภาคที่มนุษย์ในสังคม จะต้องได้รับโอกาสเท่าเทียมกันและเสมอภาคกัน เช่น นาย ก. มีสิทธิที่จะได้รับโอกาสในการสอบเข้ารับราชการครู นาย ข. ซึ่งมีสิทธิเช่นเดียวกับนาย ก. ก็จะต้องได้รับโอกาสเช่นเดียวกับ นาย ก. ด้วย ความเสมอภาคเช่นนี้ เรียกว่า ความเสมอภาคในโอกาส

ส่วนความเสมอภาคในความหมายสุดท้าย ซึ่งเป็นความเสมอภาคระหว่างบุคคลนั้น หมายถึงความเสมอภาคทางฐานะ (เช่น) นายสมเกียรติกับนายวิบูล เรียนจบมหาวิทยาลัยเหมือนกัน เป็นพ่อค้าเหมือนกัน มีฐานะเท่าเทียมกัน ความเท่าเทียมกันระหว่างสองคนนี้ ก็เป็นความเสมอภาคด้วยเช่นกัน^(๓)

ความเสมอภาคในความหมายนี้เป็น

ความเสมอภาคในทางสังคมโดยพิจารณาจากฐานะทางสังคม

แนวคิดเรื่องความเสมอภาคทั้ง ๔ ประการข้างต้นมีความสัมพันธ์ต่อกัน กล่าวคือ มนุษย์มีสิทธิและเสรีภาพเสมอภาคกัน (ความหมายที่ ๑) เมื่อมาอยู่ในรัฐก็ต้องได้รับการปกป้องคุ้มครองอย่างเสมอภาคกัน (ความหมายที่ ๒) และเมื่อมีสิทธิและเสรีภาพเสมอภาคกัน ก็จะต้องได้รับโอกาสในกิจกรรมต่างๆ ในทางสังคมเท่าเทียมกัน หากไม่เท่าเทียมกันแล้ว สังคมหรือรัฐจะต้องขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้มีโอกาสอย่างเสมอภาคกัน (ความหมายที่ ๓) และผลจากความเสมอภาคนั้น จะทำให้เกิดความเสมอภาคระหว่างบุคคล (ความหมายที่ ๔)

ความเสมอภาคดังกล่าวถือเป็นความคิดหลักในการกล่าวถึงความเสมอภาคทางปรัชญาสังคม หากสังคมมีอุดมการณ์ในทางสังคมอย่างใด ก็จะเน้นการใช้แนวคิดเรื่องความเสมอภาค ให้สอดคล้องกับอุดมการณ์อย่างนั้น เช่น สังคมที่มีอุดมการณ์แบบเสรีนิยม ก็จะใช้แนวคิดเรื่องความเสมอภาคแตกต่างจากสังคมที่มีอุดมการณ์แบบสังคมนิยม

แนวคิดเรื่องความเสมอภาคที่กล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ ขอวิเคราะห์เริ่มต้นจากหมวด ๑ มาตรา ๕ "..... ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากษัตริย์ เสด็จ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่

^(๓) สมภาร พรหมทา เรื่องเดียวกัน , หน้า ๑๔๐.

ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน....."

ในมาตรานี้ มีแนวความคิดที่ได้ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานที่ว่า มนุษย์มีสิทธิและเสรีภาพติดตัวมาตั้งแต่เกิด และความเป็นมนุษย์นั้น จะต้องได้รับความคุ้มครองอย่างเสมอภาคกัน

ความเชื่อในเรื่องสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวได้ถูกเน้นย้ำ โดยการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ในหมวด ๓ มาตรา ๒๖ , ๒๗ , ๒๘ และโดยเฉพาะในมาตรา ๒๙ ว่าไว้ดังนี้

".....การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดไว้ และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้....."

".....กฎหมายตามวรรคหนึ่ง จะมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย....."

พิจารณาได้ว่าในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของสังคมนั้น การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะกระทำมิได้ หากกฎหมายไม่บัญญัติ และจะต้องเสมอภาคกันตามมาตรา ๕

ความเสมอภาคดังที่ผู้เขียนได้กล่าวมาแล้ว นั้นได้รับแนวคิดจากความเสมอภาคที่จะ

ได้รับการปกป้องสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติอย่างเท่าเทียมกัน และสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวเมื่อมาอยู่รวมกันเป็นสังคม รัฐจะต้องได้ปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ (ประเทศไทย)

ความเสมอภาคในประเด็นข้างต้น ได้ส่งผลสู่การบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐ ดังต่อไปนี้

".....บุคคล ย่อมเสมอกันในกฎหมาย และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุผลแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายภาพ หรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การฝึกอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้....."

บทบัญญัติดังกล่าว เป็นการไขแนวคิดเรื่องความเสมอภาคโดยให้ความสำคัญต่อความเสมอภาคในความหมายที่ ๑ และ ๒ เป็นอย่างยิ่ง อย่างไรก็ตาม ในมาตราเดียวกันนี้ ในวรรคสุดท้าย ได้กล่าวไว้อีกว่า

".....มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้น เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ตามวรรคสาม....."

ในวรรคนี้ก็นำไปสู่แนวคิดเรื่องความ

เสมอภาคในโอกาสของบุคคล (แนวคิดที่ ๓) โดยการสร้างโอกาสให้กับบุคคลโดยรัฐ และจะก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาเลือกปฏิบัติโดยรัฐ เนื่องจากรัฐอาจสามารถอ้างเหตุผลได้ว่า มาตรการนั้น มาตรการนี้เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นมาในการจัดอุปสรรคให้กับบุคคล สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพ จึงเป็นปัญหาว่า รัฐ ใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา การมีนโยบายตามวรรคนี้

ในประเด็นนี้ ต้องพิจารณาในหมวดที่ว่าด้วย แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ (หมวด ๕) เพราะนอกจากรัฐต้องคุ้มครองให้เกิดความเสมอภาค ในความหมายที่ ๑ และ ๒ แล้ว รัฐยังต้องทำให้เกิดความเสมอภาคในความหมายที่ ๓ ด้วย แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ที่คุ้มครองความเสมอภาค เราจะได้จากมาตรา ๗๓ , ๗๔ , ๗๕ , ๗๖, ๗๗ เป็นต้น เพราะความเสมอภาคในความหมายที่ ๑ และ ๒ นั้น มีความชัดเจน ซึ่งจะทำให้แนวนโยบายแห่งรัฐจะต้องมีไว้เพื่อให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพโดยเสมอภาคกัน

ส่วนความเสมอภาคในเรื่องของโอกาส ในแนวคิดที่มีความซับซ้อนเกินกว่าแนวคิดที่ ๑ และ ๒ เราจะพิจารณาในรายละเอียดจากมาตรา ๗๘ ดังนี้

".....รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้าง

พื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อม ให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ในจังหวัดนั้น....."

จะเห็นว่า มาตรานี้ตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่าแต่ละท้องถิ่นยังไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของโอกาส รัฐจึงมีแนวนโยบายเพื่อสร้างโอกาสให้กับท้องถิ่นต่างๆ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคต่อกัน หรือในมาตรา ๘๐ ดังนี้

".....รัฐต้องคุ้มครอง พัฒนาเด็ก และเยาวชน เสริมความเสมอภาคของหญิงชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัว และความเข้มแข็งของชุมชน รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้....."

จะเห็นว่าในมาตรานี้ รัฐได้บัญญัติไว้เพื่อสร้างโอกาสให้กับประชาชนที่ด้อยโอกาสให้มีการพัฒนาตนเองตามศักยภาพที่มนุษย์ควรจะได้รับ

นอกจากนั้น ยังมีแนวคิดเรื่องความเสมอภาคในโอกาส กำหนดไว้ในมาตรา ๘๑ , ๘๒ , ๘๓ , ๘๔ , ๘๖ และ ๘๗ โดยเฉพาะในมาตรา ๘๒ มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

".....รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุข ให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง...."

หรือมาตรา ๘๓

"...รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจาย รายได้อย่างเป็นธรรม...."

หรือในมาตรา ๘๔

"...รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำ เพื่อเกษตรกรรม ให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง และ รักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร ในการผลิต และการตลาด สินค้าเกษตรให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมตัวของ เกษตรกร เพื่อวางแผนการเกษตร และรักษา ผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร...."

ในมาตรา ๘๖

"...รัฐต้องส่งเสริมประชากรวัยทำงาน ให้มีงานทำ คุ้มครองแรงงานโดยเฉพาะแรงงาน เด็กและแรงงานหญิง จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคม รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงาน ให้เป็นธรรม...."

จะเห็นได้ว่า ในการสร้างความเสมอภาคนั้น รัฐได้ใช้มาตรการในการแยกการสร้างโอกาสให้กับบุคคล โดยเชื่อว่าบุคคลที่ด้อยโอกาสอยู่ในสังคม รัฐจึงต้องสร้างโอกาสให้กับบุคคลเหล่านั้น เป้าหมายที่สำคัญก็เพื่อให้มีความเสมอภาคในทางสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดความยุติธรรมตามมา ตามความหมายเรื่องความเสมอภาคในความหมายที่ ๑ และ ๒ เป็นการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสอยู่แล้วในตัว หากบุคคลมีความเสมอภาคในความเป็นมนุษย์และพลเมืองนั้น ถือได้ว่ามีโอกาสเท่ากัน โดยธรรมชาติ ทั้งนี้ ในความเป็นจริงแล้ว

มนุษย์ในสังคมมีโอกาสไม่เสมอภาคกัน รัฐจึงต้องจัดอุปสรรคและส่งเสริมให้สิทธิและเสรีภาพมีมากขึ้น เป็นการส่งเสริมให้มนุษย์ในสังคมมีสิทธิและเสรีภาพมากขึ้น

ประเด็นที่น่าสังเกตในมาตรา ๓๐ วรรคสุดท้าย เป็นการกล่าวถึงการจัดอุปสรรค และส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพอย่างเป็นกลางๆ ไม่ได้เจาะจงไปว่าเป็นการสร้างโอกาสให้กับผู้ด้อยโอกาสเสมอไป ถึงแม้ในแนวนโยบายแห่งรัฐ จะมีเพื่อส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสมากขึ้นก็ตาม แต่ในประเด็นนี้ อาจส่งผลให้เกิดปัญหาในอนาคตได้ ซึ่งจะขอวิเคราะห์แต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

ภายใต้แนวคิดเรื่องความเสมอภาค ที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ ทำให้เห็นว่าแม้เราจะเชื่อว่ามนุษย์เสมอภาคกันโดยธรรมชาติ และเสมอภาคกันในฐานะพลเมือง แต่มนุษย์ก็ยังมี ความแตกต่างกันในการใช้สิทธิและเสรีภาพ รัฐจึงต้องสร้างโอกาสให้เสมอภาคกัน

ปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้โมเดลเรื่องนี้ก็คือ แม้ว่ารัฐจะมีแนวนโยบายในการสร้างความเสมอภาคในโอกาสให้กับบุคคลสามารถมีสิทธิและเสรีภาพ ในเรื่องต่างๆ ทำให้ผู้ด้อยโอกาสมีโอกาสมากขึ้นในอนาคต แต่ในความเสมอภาคดังกล่าว เป็นเพียงมาตรการรอง ภายใต้มาตรการหลัก กล่าวคือ การมีความเชื่อเริ่มต้นว่ามนุษย์มีสิทธิและเสรีภาพเท่ากัน มีโอกาสเท่ากันในจุดเริ่มต้น แต่ในข้อเท็จจริง หากได้เป็นเช่นนั้นไม่ ดังจะเห็นได้จากการเน้นความเสมอ

ภาคในความหมายที่ ๑ และ ๒ แล้วไปเน้นความเสมอภาคในโอกาส เป็นประเด็นรอง ซึ่งจะทำให้ในอนาคตยังไม่มีหลักประกันที่แน่นอนว่า มนุษย์จะมีสิทธิและเสรีภาพและมีโอกาสเสมอภาคกันอย่างแท้จริง นั่นก็หมายความว่า จะก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคล (ความหมายเรื่องความเสมอภาคในความหมายที่ ๔) ตัวอย่าง นาย ก. และนาย ข. เรียนมหาวิทยาลัยเหมือนกัน เป็นพ่อค้าเหมือนกัน แต่นาย ก. มีทรัพย์สินสมบัติมากกว่า ทำให้นาย ก. ย่อมมีโอกาสมากกว่า เนื่องจากการสร้างความเสมอภาคในโอกาสในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นประเด็นรอง ดังจะเห็นได้จากการเน้นในความสำคัญต่อความเสมอภาคในความหมายที่ ๑ และ ๒ และนำไปสู่การกำหนดในมาตราที่ ๘๗ ดังต่อไปนี้

".....รัฐ ต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรี โดยอาศัยกลไกตลาด กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองผู้บริโภค และป้องกันการผูกขาดตัดตอน ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งยกเลิกและละเว้น การตรากฎหมาย และกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจ ที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณสุขปลอดภัย...."

ตามมาตรา ๘๗ นั้น ทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ เท่าเทียมกันในจุดเริ่มต้น จึงจะมี

การแข่งขันอย่างเป็นธรรมได้ แต่ความเชื่อในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ มองว่าบุคคลมีสิทธิและเสรีภาพเท่ากัน โดยธรรมชาติ เป็นประเด็นหลัก ความแตกต่างหรือไม่เท่ากันในสิทธิและเสรีภาพ เป็นประเด็นรอง ในอนาคตภาพของสังคมไทย จึงมีความเป็นไปได้ใน สามประเด็น นั่นคือ

๑. ทำให้บุคคลด้อยโอกาส มีสิทธิและเสรีภาพ เสมอภาคกับบุคคลอื่นๆ มากขึ้น และจะส่งผลให้เกิดความเสมอภาคระหว่างบุคคลมากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความยุติธรรมในสังคมมากยิ่งขึ้น

๒. มีความเป็นไปได้ว่า ความเสมอภาคระหว่างบุคคล จะยังมีความแตกต่างมากยิ่งขึ้น เพราะการเน้นความเสมอภาค ในความหมายที่ ๑ และ ๒ และกำหนดมาตรการโดยเน้น ให้ความสำคัญต่อการแข่งขันโดยเสรี ถึงแม้จะพยายามสร้างโอกาสมากเท่าใด ก็ไม่ได้ทำให้เกิดความยุติธรรมทางสังคมได้ เนื่องจากขณะที่สร้างโอกาส อาจจะทำให้ยิ่งด้อยโอกาสมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้น ยังมีการแข่งขันโดยเสรี อยู่นั่นเอง

๓. เป็นประเด็นที่ต่อเนื่องจากประเด็นที่สอง ซึ่งในการสร้างโอกาสนั้น ไม่ได้กำหนดอย่างชัดเจนว่า เป็นการสร้างโอกาสให้กับผู้ด้อยโอกาส ถึงแม้จะมีการกำหนดให้กับบุคคลประเภทต่างๆ เช่น เด็ก ผู้พิการหรือสตรี เป็นต้น แต่เป็นมาตรการกลางๆ เพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลใช้สิทธิและเสรีภาพ ซึ่งอาจเป็นมาตรการการให้กับผู้ที่มีโอกาสดีอยู่แล้ว

อาทิ การให้โอกาสนายทุน ในการกู้เงินลงทุน ให้มากยิ่งขึ้นไปอีก หรือการนำเงินภาษีประชาชนทั่วไป ไปอุดหนุนผู้ที่มีโอกาสที่ดีกว่าคนอื่น ๆ เพราะรัฐบาลสามารถอ้างเหตุผลได้เสมอว่า มาตรการอันนั้นเป็นการจัดอุปสรรคและส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ หากเป็นเช่นนั้น สังคมไทยในอนาคต ก็จะต้องมีความแตกต่างระหว่างบุคคลมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น พอสรุปได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ มีแนวคิดเรื่องความเสมอภาค ในความหมายที่

๑, ๒ และ ๓ แต่ยังยอมรับให้มีความไม่เสมอภาคในความหมายที่ ๔ ได้ นั่นคือ ความไม่เสมอภาคระหว่างบุคคล รัฐธรรมนูญฉบับนี้หากรัฐได้มีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง และยึดตามเจตนารมณ์ที่แท้จริง สังคมในอนาคตอาจจะมี ความเสมอภาคมากยิ่งขึ้น แต่ในทางกลับกัน หากรัฐใช้ช่องว่างในการตีความรัฐธรรมนูญ หรือไม่ปฏิบัติอย่างจริงจังแล้ว ยิ่งทำให้เกิด ระยะห่างแห่งความเสมอภาค

บรรณานุกรม

ปัญญา บริสุทธิ์ **วรรณกรรมเชิงปรัชญาของฝรั่งเศสในคริสต์ศตวรรษที่ ๑๙**. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๙.

สมภาร พรหมทา, **ปรัชญาสังคมและการเมือง**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘

สุชาย อัสวพันธ์นกุล. **ความคิดเรื่องความเท่าเทียมกันในทฤษฎีความยุติธรรมของจอห์น**

รอลล์. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ปรัชญามหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

๒๕๓๓.